

Ekologisk hållbarhetsstrategi för Borgholms kommun

Antaget av kommunstyrelsen 2023-04-25 §64

Reviderad av kommunfullmäktige 2026-03-16 § 200

Innehåll

Borgholms kommuns policy för hållbar utveckling.....	3
Om hållbarhetsstrategin	4
Beställare	4
Syfte och omfattning	5
Rådighet.....	5
Genomförande och styrning	5
Uppföljning	5
Fossilbränslefri kommun.....	6
Mätetal fossilbränslefri kommun	7
Ekosystemtjänster och naturvård	8
Mätetal för ekosystemtjänster och naturvård.....	9

Borgholms kommuns policy för hållbar utveckling

Denna hållbarhetspolicy anger riktlinje för kommunens hållbarhetsarbete och dess förhållningssätt till de globala miljömålen, Agenda 2030, och Sveriges miljömål. Borgholms kommun ska arbeta för att uppfylla dessa internationella och nationella målsättningar. Borgholms kommuns vision;

"Med gemensamma krafter utvecklar vi hela Borgholms kommun till något som vi är stolta över. Nu och för framtiden."

innebär en hållbar utveckling. Begreppet hållbarhet definierades 1987 av FN-kommissionen för miljö- och utveckling (även kallad Brundtlandskommissionen) som; *"En utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov"*. Denna definition låg till grund för Agenda 2030, där man beskriver hållbar utveckling i tre dimensioner; den ekologiska, den sociala och den ekonomiska. Dessa tre dimensioner ligger som grund för samtliga 17 mål och 169 delmål inom Agenda 2030, som antogs av FN:s generalförsamling år 2015. Sveriges nationella miljömål (antogs 1999) har nära koppling till den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen. Grunden till Sveriges miljömål är Generationsmålet, vilken definieras såhär;

"Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."

Hållbar utveckling ska genomsyra hela Borgholms kommuns organisation. Agenda 2030 ska ligga till grund för hur kommunen ska vara en ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar kommun. Dessa tre kategorier definieras enligt följande:

- Ekologisk hållbarhet innebär att skapa ett resurseffektivt samhälle där ekosystemen och dess funktioner långsiktigt bevaras. Ekonomisk och social hållbarhet ska ske inom ramen för vad vårt ekosystem klarar av.
- Social hållbarhet innebär att säkerställa jämlika livsvillkor och mänskliga rättigheter för alla som bor och verkar i kommunen.
- Ekonomisk hållbarhet innebär att skapa ett samhälle där ekonomiska resurser används på ett sätt som främjar ekologisk och social hållbarhet, med ett gott företagsklimat och där invånarnas ekonomiska välfärd stärks.

Hela kommunkoncernen ansvarar för att arbeta enligt riktlinjerna. Förvaltnings- och enhetschefer ansvarar för att deras medarbetare har kunskap om hållbarhetspolicyn och att arbete sker utefter den. För att nå målen ska tydliga mål, mätvärden och aktiviteter föras in i respektive förvaltnings verksamhetsplan. Aktiviteter med tillhörande kostnader för hållbarhetsarbete ska vara en del av den årliga budgeten.

Om hållbarhetsstrategin

FN:s generalförsamling antog år 2015 Agenda 2030, med ambitionen att till år 2030 ha ett hållbart samhälle. Detta beskrevs i 17 mål och 169 delmål, som innefattade bland annat att bekämpa fattigdom och hunger, bygga upp rättvisa och inkluderande samhällen samt att se till att naturen och dess resurser långsiktigt skyddas.

Sveriges miljömål ligger nära den ekologiska dimensionen av Agenda 2030, och att nå de nationella målen är en avgörande för båda miljömålssystem. Miljökvalitetsmålen har ett nationellt perspektiv men konkretiserar arbetet på en regional nivå. Länsstyrelsen i Kalmar läns regionala uppföljning av miljökvalitetsmålen år 2021 visade att ingen av Sveriges miljömål har uppnåtts, och att bara *Frisk luft* förväntas uppnås 2030. Två av målen bedöms ha en positiv utveckling; *Frisk luft* och *Naturlig försurning*. Sju av målen har en neutral status; *Myllrande våtmarker*, *Hav i Balans*, *Levande kust och skärgård*, *Grundvatten av god kvalitet*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Ingen övergödning*, *Giffri miljö* och *En god bebyggd miljö*. *Ett rikt växt- och djurliv* samt *Ett rikt odlingslandskap* har en negativ utveckling. *Levande skogar* kunde inte bedömas, och man valde att inte bedöma *Begränsad klimatpåverkan*, *Skyddande ozonskikt* och *Säker strålmiljö* på en regional nivå (Kalmar Länsstyrelse, 2021).

Borgholms kommun arbetar för att skapa ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart samhälle. Hållbarhetspolicyn ligger till grund för Borgholms kommuns målsättning och arbete inom hållbarhet, och har en nära koppling till Borgholms kommunfullmäktigemål. Kommunen har valt att anta Agenda 2030 och specifikt fyra Agenda 2030-mål som egna kommunfullmäktigemål; *God hälsa och välbefinnande*, *God utbildning för alla*, *Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt* samt *Hållbar konsumtion och produktion*. I arbetet med att få en hållbar omställning och utveckling i Borgholms kommun har politiken valt ut områden att fokusera på, så kallade fokusområden. Dessa innefattar ekosystemtjänster och att få kommunen fossilbränslefri år 2030. Den ekologiska hållbarhetsstrategin är ett kommunövergripande styrdokument som ska redovisa ställningstaganden och mål för arbetet med hållbarhet, och därmed leda arbetet. Inom respektive fokusområde finns en handlingsplan för de aktiviteter som ska göras för att nå målen.

Beställare

Kommunfullmäktige 2021-08-16 § 95 gav kommunstyrelsen i uppdrag att upprätta en strategi med tillhörande handlingsplan för arbetet med ekosystemtjänster. Borgholms kommunsstyrelse beslutade 2021/89-007 om att revidera kommunens hållbarhetspolicy (antagen av kommunfullmäktige 2020-05-18) och strategi för klimat och energi (antagen av kommunfullmäktige 2019-11-18). Vid revideringen samt upprättandet av dessa styrande dokument föreslog kommunledningsförvaltningen att samla arbetet för ekologisk hållbarhet i en övergripande hållbarhetsstrategi, innehållande hållbarhetspolicy samt strategier för fokusområdena fossilbränslefri 2030 samt ekosystemtjänster. Till respektive fokusområde finns en tillhörande handlingsplan.

Syfte och omfattning

Den ekologiska hållbarhetsstrategin gäller arbetet för Borgholms kommunkoncern, men riktar sig både till Borgholms kommun som organisation och som geografiskt område. Syftet med strategin är att skapa en helhetsbild av Borgholms kommuns mål, strategier och uppföljning inom ekologisk hållbarhet. Strategin presenterar kommunens fokusområden. Dokumentet ska vara levande, och ska uppdateras när nya målsättningar och strategier antas av kommunen. Till varje fokusområde finns en tillhörande handlingsplan.

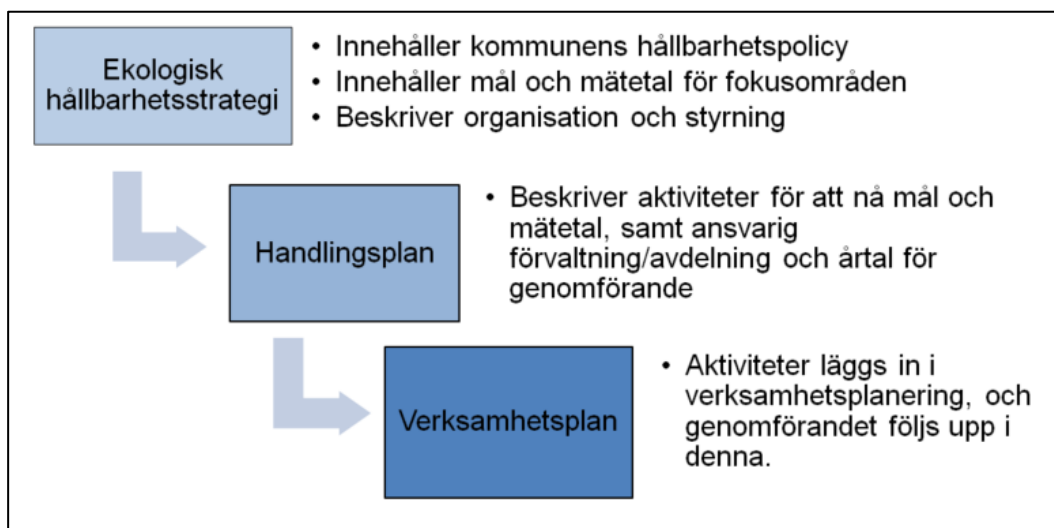
Den ekologiska hållbarhetsstrategin ska stå i samklang med och komplettera andra styrande dokument som berör hållbarhet, såsom översiktsplan och VA-policy.

Rådighet

Borgholms kommun har en begränsad rådighet över att nå mål satta för respektive fokusområde. I de fall kommunkoncernen har en begränsad rådighet är det viktigt att i större utsträckning samarbeta med andra aktörer för att nå målen.

Genomförande och styrning

Borgholms kommuns hållbarhetspolicy ligger till grund för kommunala mål och mätetal i hållbarhetsstrategin. Mätetal definierade inom varje fokusområde ska följas upp i verksamhetsplanering, och finnas med i kommunens årsplan och budget. För varje mätetal finns ansvarig nämnd eller bolag angett, som ska se till att mätetalet följs upp och att handlingsplanen genomförs. I respektive fokusområdes handlingsplan finns aktiviteter beskrivna, och vilken förvaltning som är ansvarig att utföra dem.

Figur 1. Schematisk beskrivning över styrning och uppföljning gällande ekologisk hållbarhet i Borgholms kommun.

Uppföljning

Mätetal och aktiviteter ska följas upp inom ordinarie uppföljning av respektive förvaltnings verksamhetsplan.

Fossilbränslefri kommun

Borgholms kommuns mål: År 2030 ska Borgholms kommun vara fossilbränslefritt

Jordens klimat förändras i en snabb takt på grund av klimatförändringar. Klimatförändringar orsakas av utsläpp av växthusgaser, där fossila bränslen, som kol, olja och naturgas, är den största bidragande faktorn internationellt. FN:s forskningspanel för klimatförändringar, IPCC, har konstaterat att växthusgaser i atmosfären har ökat sedan förindustriell tid, från 280 ppm (parts per million) till 421 ppm (uppmätt 19 juni 2022) och att detta är förorsakat av människan. I en rapport från 2021 fastslår de att de senaste fyra decennierna har blivit successivt varmare än något decennium innan 1850, och att en global uppvärmning på 1,07 grader har skett mellan 1850 – 1900 till 2010 – 2019 på grund av mänsklig aktivitet (IPCC, 2021) och dess utsläpp av växthusgaser.

IPCC beskrev i sin senaste rapport (IPCC, 2022) att pågående klimatförändringar är ett hot mot människors och jordens välbefinnande, där runt 3,3 – 3,6 miljarder människor bor i de områden som är mest sårbara för temperaturförhöjningar, och miljontals människor påverkas redan idag av extrema väderförändringar på grund av klimatförändringar. För att minska klimatförändringarna och dess katastrofala effekter krävs det att koldioxidutsläppen minskas drastiskt. För åstadkomma detta har Borgholms kommun som målsättning att till år 2030 vara helt fossilbränslefria.

Aktiviteter i handlingsplanen ligger i linje med det kommunala målet att blir fossilbränslefria samt mot de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030, främst *Hållbar industriinnovationer och infrastruktur*, *Hållbara städer och samhällen*, *Hållbar konsumtion och produktion* och *Bekämpa klimatförändringarna*. Arbetet bidrar även till att uppnå de svenska miljömålen, främst *Begränsad klimatpåverkan* och *God bebyggd miljö*.

Figur 2. De Agenda 2030-målen och Sveriges miljömål som främst berörs av handlingsplanen.

I Region Kalmar län finns sedan 2006 mål för att få regionen fossilbränslefri. Borgholms kommun har i linje med det regionala målet antagit utmaningen att blir fossilbränslefri år 2030. Arbetet för att uppnå detta samlas i handlingsprogrammet NoOil, med både mål, delmål och aktiviteter samt uppföljning av dessa. Dessa mål och delmål följs upp inom uppföljning av den regionala planen. Dock så är aktiviteter i handlingsplanen direkt korrelerade gentemot NoOils mål (se Handlingsplan för fossilbränslefri kommun 2030). Det finns ett antal indikatorer identifierande i Handlingsplanen för fossilbränslefri kommun 2030 med syftet att följa kommunens som geografisk ytas utveckling mot målen. Borgholms kommuns mätetal motsvarar uppföljning på hur Borgholms kommun som organisation arbetar emot målen, och dessa följs upp årligen. Nedan beskrivs ett urval av de regionala mål och delmål som formuleras i handlingsplanen NoOil (de mest relevanta för Borgholms kommuns strategi och handlingsplan):

Mål 1 - Fossilbränslefri energiproduktion

- År 2030 är Kalmar läns produktion av förnybar el minst lika stor som länets totala elanvändning.
- År 2030 är Kalmar läns produktion av förnybar energi för värme och kyla minst lika stor som länets totala användning av värme och kyla.
- År 2030 är Kalmar läns produktion av förnybar energi minst lika stor som länets totala energianvändning.

Mål 2 - Fossilbränslefri energianvändning

- År 2030 har klimatpåverkan för nybyggnad och ombyggnad av byggnader och fastigheter i Kalmar län minskat i ett livscykelperspektiv.
- År 2025 använder offentlig sektor endast förnybar energi, köpt eller egenproducerad.
- År 2030 är all energianvändning i Kalmar län fossilbränslefri.
- År 2025 är klimatutsläppen från transporter 70 % lägre än 2010.
- År 2025 finns det en infrastruktur som gör det möjligt att köra fossilbränslefritt i hela Kalmar län. Då finns det bland annat publik laddinfrastruktur för elfordon samt minst ett tankställe för biogas i varje kommun.
- År 2025 är samtliga samhällsbetalda transporter och arbetsmaskiner fossilbränslefria.
- År 2030 tas energiinnehållet i stallgödseln tillvara genom rötning.
- Till år 2030 är jord- och skogsbruket fossilbränslefritt.

Mål 3 - Effektiv energianvändning.

- Energieffektiviteten ska öka kontinuerligt. År 2030 är energianvändningen 50 % effektivare än 2005, mätt som tillförd energi i relation till BRP.
- År 2030 har energianvändningen i bostads- och fastighetssektorn i Kalmar län minskat med 30 % från 2005 års nivå.

Mätetal fossilbränslefri kommun

Borgholms kommun kommer att utvärdera den lokala utvecklingen för att nå målet genom ett antal indikatorer (se Bilaga 1 i Handlingsplan för fossilbränslefri kommun) samt politiskt valda mätetal. Mätetalen följer det kommunala arbetet med att bli

fossilbränslefri, se tabell 1. Mätetal kommer att följas upp årligen inom verksamhetsplaneringen.

Tabell 1. Mätetal, ansvar och uppföljning för arbetet med att få Borgholms kommun fossilbränslefri.

Mätetal	Ansvariga	Uppföljning
Borgholms kommuns organisation ska öka sin installerade effekt för förnyelsebar elenergi i snitt 100 kW per år, och uppnå minst 1000 kW år 2030 jämfört med år 2020.	Kommunstyrelsen	Enligt uppgift från Borgholms kommun.
Andel fordon med förnyelsebart drivmedel i kommunens organisation ska vara 100 % år 2025.	Kommunstyrelsen	Enligt uppgift från Borgholms kommun.
Elanvändning i kommunalt ägda fastigheter mätt i kWh/kvm/år.	Kommunstyrelsen	Enligt uppgift från Borgholms kommun.

Ekosystemtjänster och naturvård

Borgholms kommuns mål: Borgholms kommun ska ha ekosystemtjänster som bidrar till trygghet, hållbar produktion, hälsa och en miljö i balans.

Väl fungerande ekosystem är grunden till allt liv på jorden. Enligt den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald pågår ett snabbt utdöende av arter, och inom ett årtionde riskerar en miljon växt- och djurarter att utrotas. Mänsklig aktivitet har ofta en negativ påverkan på arter och deras livsmiljöer, vilket på sikt även påverkar ekosystem och de nyttor människor får av naturen. Ekosystemtjänster är ett begrepp med fokus på människans samspel med naturen, och syftar till ekosystemens direkta eller indirekta bidrag till människans välbefinnande. Det är tjänster och produkter som ekosystem producerar, såsom vattenrening, rekreation, råvaror och temperaturreglering. För att kunna producera dessa tjänster krävs ett hållbart och motståndskraftigt ekosystem, till vilket en rik biologisk mångfald ligger till grund. Hur mark och vatten används avgör ekosystemens kapacitet att leverera ekosystemtjänster.

År 2009 beskrevs jordens planetära resurser och dess gränser för ett hållbart samhälle (Rockström, et al., 2009). I artikeln identifierades nio miljöförändringar som drivs av människan och var gränsen går innan resursen överutnyttjas. Globalt

överskrids fyra gränser, däri förlust av biologisk mångfald, klimatförändringar, förändrad markanvändning samt kemiska substanser och förändrade biogeokemiska flöden av kväve och fosfor (Steffen, et al., 2015; Persson, et al., 2022). Bedömningarna visar på en försämring av ekosystem som forskningen länge pekat på. För att långsiktigt kunna bevara ekosystemtjänster måste det arbetas aktivt för att minska den mänskliga negativa påverkan och öka de aktiviteter som bidrar till långsiktigt hållbara ekosystem. Borgholms kommun har därför tagit fram ett mål, en strategi och en handlingsplan för att utveckla det kommunala arbetet med att säkerställa ekosystemtjänster på lokal nivå.

Arbetet för att stärka ekosystemtjänster är en viktig del i kommunens hållbarhetsarbete, och kan kopplas både till globala och nationella målsättningar. De Agenda 2030-mål som främst berörs av handlingsplanen är *Hälsa och välbefinnande*, *Rent vatten och sanitet*, *Hållbara städer och samhällen*, *Hållbar konsumtion och produktion*, *Bekämpa klimatförändringar*, *Hav och marina resurser* samt *Ekosystem och biologisk mångfald*. Av Sveriges miljömål är det främst *Ett rikt växt- och djurliv*, *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker*, *Levande sjöar och vattendrag*, *God bebyggd miljö* och *Ett rikt odlingslandskap* som berörs.

Figur 2. De Agenda 2030-mål och Sveriges miljömål som främst berörs av strategin för stärkta ekosystemtjänster.

För att arbete mot nationella och lokala mål har aktivitetet identifierats, vilka beskrivs i handlingsplanen för ekosystemtjänster.

Mätetal för ekosystemtjänster och naturvård

För att följa utvecklingen av arbetet med att stärka ekosystemtjänster i Borgholms kommun har tre mätetals identifierats, se tabell 2. Dessa följs årligen upp inom processen för verksamhetsplanering.

Tabell 2. Mätetal, ansvarig och uppföljning för arbetet mot stärkta ekosystemtjänster i Borgholms kommun.

Mätetal	Ansvariga	Uppföljning
Medborgarnas syn på underhåll av den offentliga miljön. Andel medborgare som tycker att Borgholms kommuns skötsel av naturområden och allmänna platser är ganska bra eller mycket bra.	Kommunstyrelsen	SCBs medborgarundersökning. Undersökningen sker vartannat år.
Borgholms kommun ska ha gjort åtgärder för att bevara och höja ekosystemtjänster och biologisk mångfald på 300 ha kommunal mark till år 2027.	Kommunstyrelsen, Borgholm energi	Enligt uppgift från Borgholms kommun.
Arbeta med ESTER (EkoSystemTjänstEffektRäkning) som är ett verktyg för att identifiera förekomsten av ekosystemtjänster i ett område som ska bebyggas, samt göra en kvalitativ bedömning av hur en tänkt exploatering påverkar ekosystemtjänsterna. Sträva efter ingen förändring eller positiv höjning av ekosystemtjänster. Kompensera och stärka ekosystemtjänster som minskar på mark som kommunen har rådighet över.	Kommunstyrelsen	Enligt uppgift från Borgholms kommun.